

ב"ה

פרשת ויקהל

והנשיאים הביאו
שמות לה, כז.

הבחנה בין היצר טוב ליצר הרע

"והנשיאים הביאו גו'^[1], "אמר ר' נתן מה ראו הנשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחלה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחלה, אלא כך אמרו נשיאים, יתנדבו צבור מה שמתנדבין, ומה שמחסרין, אנו משלימין אותו, כיון שהשלימו צבור את הכל, שנאמר^[2] והמלאכה היתה דים, אמרו נשיאים מה עלינו לעשות, הביאו את אבני השהם וגו', לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה. ולפי שנתעצלו מתחלה, נחסרה אות משמם, והנשאם כתיב"

התפקיד הראשון של נשיא הוא לדאוג ולהשתדל ש"יתנדבו ציבור כו'" (כפי שמצינו ש"לא היה משה פונה לעסקיו (לא (רק) צרכי הגוף כו', כי אם עסקיו הרוחניים בינו ובין הקב"ה) אלא מן ההר אל העם"), ו"מה שמחסרין" - בגלל שנחסר אצלם הדבר (שהיה להם מקודם) לפי שכבר השתמשו בו לצורך אחר - "אנו משלימין אותו".

ו"כיון שהשלימו צבור את הכל" (כולל גם כסף בשביל לקנות אבני השהם שלא היו לבני ישראל), "אמרו נשיאים מה עלינו לעשות" - שכבר עשו כל חובתם בתור נשיאים, ואז התחילו לחשוב אודות השתתפותם האישית בנדבת המשכן, והביאו את אבני השהם. אלא, שאז כבר לא היה הכרח בנדבתם, כיון שהיו יכולים לקנות זאת בכסף שהתנדבו בני ישראל, ונמצא, שנדבתם לא היתה שוה לנדבת כל בני ישראל

[כי, בנדבת המשכן יש שני ענינים: א. דבר הכרחי שבלעדו לא יכול המשכן להיבנות. ב. זכותו של המנדב לבנין המשכן, גם כאשר נדבתו אינה מוכרחת לבנין המשכן.

ועל דרך שסיפר כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר^[3] אודות פתגם אדמו"ר מהר"ש בנוגע לעסקנות ציבורית - שהענין עצמו יבוא לידי פועל בכל אופן, אלא שהוא יאבד את ה"זכות" שיהיה הדבר על ידו. ובלשון המגילה

[4] שמרדכי אמר לאסתר: "ריוח והצלחה יעמוד ליהודים ממקום אחר", אלא ש"את ובית אביך תאבדו" -

תאבדו את הזכות.

ובנדון דידן: נדבת הנשיאים לא היתה מוכרחת לבנין המשכן (שהרי היו יכולים לקנות אבני השוהם מכספם של בני ישראל), ורק היתה להם הזכות להשתתף כו'.]

...ומזה הבינו שהיה חסרון בהנהגתם - שבזה ש"לא התנדבו בתחלה" היה מעורב גם ענין של עצלות [ובשביל זה יש צורך בהבחנה שכלית - להבחין ולידע אם סיבת עיכוב הבאת נדבתם האישית אינה אלא מצד הקדושה (בגלל השתדלותם שבני ישראל ינדבו למשכן), או שמעורב בזה גם ענין של עצלות.

ויש להמתיק זה - על פי מה שסיפר כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר (גם) בחג הפסח תש"ג^[5]: ידוע שהרב הצדיק ר' מנחם נחום מטשערנאביל היה עני מדוכא ותמיד היה דחוק בפרנסתו, עד שנצטברו לו חובות גדולים. ופעם אחת, כשקיבל את החסידים שבאו אליו, הביא לו חסיד אחד דורון - שלש מאות רובל בשטרות, שהם מאה רובל כסף. וחשב לעצמו: למה עשה ה' כזאת, שיתנו לו סכום גדול כל כך בבת אחת?! ובפרט שהסכום שנאסף מה"קוויטלאך" וה"מעמדות" של כל שאר החסידים שנכנסו אליו אז (שביניהם היו גם גבירים, כפי שמדייק כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר שבין המטבעות היו גם שלשה דנרי זהב, שבזמן ההוא היו מצויים רק אצל גבירים), הגיע קרוב למאה רובל בשטרות בלבד, ואילו כאן קיבל שלש מאות רובל! - והפסיק באמצע קבלת החסידים כדי להתבונן בפשר הדבר.

וכיון שלפני כן נכנס אליו חסיד עני, שהתאונן שאין לו כסף בשביל לזון את משפחתו, לשלם שכר לימוד בניו, ולהכניס בתו לחופה, והסכום שהיה זקוק לו היה מכוון לסכום שקיבל זה עתה: שלש מאות רובל - החליט לתת לחסיד הנזכר לעיל. ואז עלה ברעיונו, אולי לא כדאי לתת לאיש אחד סכום גדול כזה, שבו אפשר להחיות לכל-הפחות שש משפחות, וביניהם גם בני ביתו, שגם להם מגיע לא פחות משאר משפחות העניים.

ובשביל זה היה צריך להבחנה שכלית - כפי שמדייק כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר שענין זה נוגע לא רק במדריגות נמוכות בעבודת ה', אצל סתם יהודים מקיימי תורה ומצוות, אלא גם אצל צדיק גמור - לידע איזו

סברא באה מהיצר טוב, ואיזו מהיצר הרע.

ומסקנתו היתה - שאילו הסברא השניה (לחלק את הכסף) היתה באה מהיצר טוב, היתה צריכה ליפול במחשבתו מיד, וכיון שלא נפלה מיד, הרי זו הוכחה שהיא מהיצר הרע - שבתחילה לא רצה להציע לו לחלק את הכסף לשש משפחות, שמא יעלה בדעתו לקחת את כל הסכום לעצמו, ורק לאחר שראה שיש לו סברא לתת את כל הסכום לחסיד העני, אזי הציע לו לחלק את הסכום לששה חלקים, כך, שלכל הפחות יטול לעצמו חלק אחד!]

והסיבה לכך, בגלל שהיה חסר אצלם תכלית הביטול - כמרומז בכך שנחסרה משמם אות "י" שנרגש אצלם ענין הנשיאות, שעל ידם התנדבו בני ישראל למשכן, ולכן נתעצלו באופן שהשתתפותם בנדבת המשכן לא תהיה כמו אצל כל בני ישראל, כי, ביחד עם תפקידם לעורר את הציבור שיתנדבו, היו צריכים להקדים את נדבתם כדי שבנין המשכן יוכל להיות בהקדם האפשרי.

וההוראה מזה בנוגע לנשיאות של כל אחד מישראל, שצריכה להיות מתוך רגש הביטול, ואז לא יטעה לחשוב שיוצא ידי חובה בפעולה על הזולת, אלא יוסיף גם בעבודת עצמו.

קטע משיחת ש"פ ויק"פ, פרשת החודש, מבה"ח ניסן.
תו"מ ה'תשכ"ו ח"ב ע' 232.

- (1) שמות לט, לג.
- (2) ראה רא"ם ושפ"ח פקודי שם.
- (3) אג"ק שלו ח"ד ע' מז. סה"ש תש"ב ע' 24.
- (4) אסתר ד, יד.
- (5) סה"ש תש"ג ע' 67 ואילך.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה